

РЕГУЛЮВАННЯ ВИКОРИСТАННЯ ГЕНЕРАТИВНОГО ШІ ЗДОБУВАЧАМИ ВИЩОЇ ОСВІТИ: ЄВРОПЕЙСЬКИЙ І УКРАЇНСЬКИЙ ДОСВІД

Туришева Оксана Олегівна,

кандидат філологічних наук, доцент,
доцент кафедри теорії, практики та перекладу німецької мови
Національного технічного університету України
«Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського»
ORCID ID: 0000-0002-3168-5722
Researcher ID: J-2730-2017

Дзикович Ольга Володимирівна,

кандидат філологічних наук, доцент,
доцент кафедри теорії, практики та перекладу німецької мови
Національного технічного університету України
«Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського»
ORCID ID: 0000-0002-6740-8591
Researcher ID: J-5695-2017

У статті проаналізовано політики регулювання використання генеративного ШІ здобувачами вищої освіти в українських і європейських університетах. В умовах стрімкої інтеграції ШІ в освітній процес зміст статті сфокусовано на дозволах, заборонах та відповідальності, визначених у відповідних нормативних документах університетів. Особливу увагу приділено тому, як саме ШІ може використовуватися здобувачами в освітньому процесі, які ризики визначають політики та які заходи передбачено в разі недотримання встановлених вимог. Порівняльний аналіз політик провідних університетів дозволив окреслити як спільні, так і відмінні риси в питанні регулювання використання ШІ. Серед спільних рис: безумовна пріоритетність академічної доброчесності, визнання необхідності прозорого використання ШІ, відповідальність здобувачів в контексті використання ШІ, а також трактування ШІ як допоміжного інструмента в навчанні. Питання конфіденційності даних, авторського права, захисту персональних даних також є наскрізними темами більшості політик. До ключових відмінностей зараховано різний ступінь деталізації дисциплінарних заходів, а також різний рівень інституційного забезпечення ШІ-сервісів та підходи до формулювання заборон. Авторки підкреслюють важливість балансування між гнучкістю політик і необхідністю чіткого регламентування взаємодії здобувачів із ШІ, а також наголошують на необхідності постійного перегляду таких політик. Переважна більшість проаналізованих політик зосереджуються не стільки на реактивному контролі, скільки на проактивних стратегіях, які дозволяють перейти від простого контролю до його стратегічної інтеграції як трансформаційного освітнього активу. Цей стратегічний зсув є вкрай важливим для університетів, які хочуть залишатися конкурентоспроможними у світі, керованому штучним інтелектом.

Ключові слова: генеративний штучний інтелект, політика регулювання, заклади вищої освіти, здобувачі вищої освіти, дозволи, заборони, відповідальність.

Turyshcheva Oksana, Dzykovych Olha. Regulating the use of generative AI by higher education students: Ukrainian and European experience

The article analyses the policies regulating the use of generative artificial intelligence (AI) by higher education students in Ukrainian and European universities. In the context of the rapid integration of AI into educational processes, the article focuses on the permissions, prohibitions, and responsibilities defined in the relevant institutional regulations. Special attention is given to how generative artificial intelligence may be used by students in the learning process, the risks identified in institutional policies, and the measures envisaged in cases of non-compliance. A comparative analysis of policies adopted by leading universities reveals both common and distinctive features in the regulation of AI use. Common features include the unconditional prioritisation of academic integrity, recognition of the need for transparency in AI use, holding students accountable for AI application, and viewing AI as a supportive rather than a substitutive tool in learning. Issues such as data privacy, copyright, and potential bias are also recurring themes across most policies. Key differences include the degree of detail in disciplinary measures, the varying level of institutional support for AI services, and differing approaches to formulating prohibitions. While Ukrainian policies tend to set out sanctions more explicitly, European institutions usually rely on pre-existing academic integrity provisions. The authors emphasise the importance of balancing policy flexibility with the need for clear regulation of student–AI interaction and highlight the necessity of regularly reviewing and updating such policies. Most of the analysed policies focus not on reactive control but on proactive strategies that facilitate the shift from mere control to the strategic integration of AI as a transformative educational asset. This strategic shift is crucial for universities seeking to remain competitive in an AI-driven world.

Key words: generative artificial intelligence, policy, higher education institutions, students, permissions, prohibitions, responsibility.

Вступ. Швидкий розвиток та інтеграція технологій штучного інтелекту вимагають чітких інституційних настанов для підтримки академічної доброчесності, сприяння інноваціям та підготовки студентів до реальності, орієнтованої на ШІ. Ми живемо в часи, коли ігнорувати потенціал і реальні можливості ШІ не просто неможливо, а радше нерозумно. Саме тому заклади вищої освіти в останні роки активно формують свої політики використання генеративного ШІ, що сьогодні вже стало важливим аспектом їх стратегічного розвитку.

Актуальність дослідження зумовлюється низкою факторів. По-перше, стрімке поширення генеративного ШІ випереджає темпи створення нормативних механізмів, що призводить до виникнення правових та етичних лакун у регулюванні його використання в освіті. По-друге, університети одночасно стикаються з потребою забезпечити академічну доброчесність і водночас сприяти інноваційному розвитку здобувачів, що створює складне завдання балансування між заборонами та можливостями. По-третє, інтернаціоналізація освітнього простору вимагає порівняння та узгодження практик різних країн, адже відсутність гармонізованих підходів може призвести до нерівних умов для студентів у глобальному освітньому середовищі.

У цій публікації, в контексті дозволів і заборон, ми зосередимо нашу увагу на основних учасниках освітнього процесу – здобувачах вищої освіти. Адже саме вони є найбільш чутливими до таких новацій, легко та швидко адаптуються до змін, залишаючись при цьому вкрай вразливими. Мета статті полягає в узагальненні українського та європейського досвіду регулювання використання генеративного штучного інтелекту здобувачами вищої освіти шляхом виявлення дозволів, заборон і форм відповідальності, а також визначенні їхніх спільних і відмінних рис.

Матеріали та методи. Для досягнення зазначеної мети у статті було використано методи аналізу та порівняння для детального вивчення та зіставлення окремих положень політик, методи систематизації й інтерпретації отриманих даних, метод узагальнення для формулювання загальних положень на основі отриманих результатів.

Останнім часом суттєво зросла кількість публікацій, у яких аналізуються політики використання ШІ в освітньому процесі. Так, наприклад, у квітні 2025 року МОН України спільно з МЦТ України та європейськими партнерами розробило «Рекомендації щодо відповідального впровадження та використання технологій штучного інтелекту в закладах вищої освіти» [1]. Цей документ визначає ключові принципи етичного, правового та безпечного використання ШІ, включаючи аспекти академічної доброчесності (далі – АД) та захисту даних. Документ також пропонує практичні інструменти для ЗВО, такі як алгоритми оцінки ризиків, чеклисти для вибору систем ШІ, послідовність кроків застосування ШІ у викладанні та науковій діяльності, шаблони для створення ефективних запитів до ШІ тощо. Рекомендаціям для університетів щодо створення власних інституційних політик використання ШІ присвячено

публікації М. Щедріної та І. Драч [2]. Загальні питання використання ШІ у сфері вищої освіти висвітлюються в роботах І. Драч, О. Петрое, О. Бородієнко та ін. [3]. Політики застосування штучного інтелекту в університетах Скандинавських країн вивчав К. Котун [4]. Однак, попри значну кількість публікацій, присвячених загальним положенням політик регулювання використання ШІ, вважаємо за необхідне зосередити нашу увагу виключно на тих аспектах, які стосуються взаємодії здобувачів з ШІ в межах освітнього процесу.

Результати дослідження. Аналізуючи політики використання генеративного ШІ європейських та українських університетів, ми, насамперед, акцентували увагу на таких критеріях: дозволи, заборони, відповідальність. Далі представлено короткі характеристики рандомно відібраних політик за визначеними критеріями.

Політика Університету Амстердама «Policy framework and guidelines on GenAI in education»

Дозволи [5, с. 4–8]: університет визнає та використовує можливості генеративного ШІ для підтримки навчання, створення та аналізу навчального контенту, а також для нових (персоналізованих) можливостей навчання. ШІ може використовуватися, наприклад, для мозкового штурму, створення практичних питань до тексту, перевірки орфографії тощо. Студентам дозволяється використовувати ШІ для завдань, які оцінюються, лише якщо це дозволено силабусом. Університет також використовує власний інструмент UvA AI Chat для керованого та безпечного використання студентами.

Заборони [5, с. 4–8]: студентам заборонено розглядати результати ШІ як надійні наукові джерела, будь-яка інформація завжди повинна критично опрацьовуватися відповідно до академічних практик та стандартів. Варто уникати введення конфіденційної інформації або даних в інструменти ШІ та дотримуватися GDPR, оскільки використання публічних та комерційних інструментів ШІ пов'язане з ризиками обробки даних, порушенням авторських прав та конфіденційності. Використання ШІ є неможливим, якщо університет не має на нього ліцензії. Будь-яке використання ШІ, що відрізняється від описаного в силабусі, є несанкціонованим і непрозорим, тобто може розглядатися як форма шахрайства.

Відповідальність [5, с. 4–8, 14]: студенти завжди несуть відповідальність за роботу, яку вони подають для оцінювання. Студенти відповідальні за свідоме, критичне та відповідальне використання ШІ: критичне переосмислення вихідних даних, усвідомлення ризиків, можливі упередження та стереотипи тощо. Конкретні санкції у цьому документі не наводяться, але політика посиляється на чинні положення про плагіат і шахрайство, які їх регулюють.

Політика Мадридського університету Компутенсе «Informe y Recomendaciones sobre el Uso de IA Generativa»

Дозволи [6, с. 4–6]: генеративний ШІ може бути допоміжним інструментом у навчанні, зокрема використовуватись для редагування текстів, зворотного зв'язку, тренування вправ, підготовки до екзаменів, моделю-

вання професійних ситуацій, резюмування ключових моментів у документах тощо. ШІ дозволено використовувати як інструмент самонавчання, оскільки він може полегшити автономне навчання, але зі збереженням відповідальності за кінцевий результат. Наголошується на тому, що ШІ має доповнювати, а не замінювати креативність, критичне мислення та самостійність студента, а також його використання повинно бути чітко узгоджене з очікуваними результатами навчання [6, с. 9–11].

Заборони [6, с. 14–15]: документ застерігає від зловживання ШІ, що може призвести до швидкого та поверхневого навчання, відсутності розвитку креативності та критичного мислення, якщо студент бездумно приймає відповіді ШІ. Серед ключових заборон – прийняття хибних відповідей ШІ, відомих як «галюцинації», та використання інформації, згенерованої ШІ, без перевірки її достовірності, оскільки ШІ може вигадувати джерела та цитований текст. Категорично заборонено надавати особисті дані під час взаємодії з інструментами ШІ, враховуючи ризики для конфіденційності. Також зазначається неприпустимість порушення авторських прав. Університет також виступає проти сприяння нерівності, наприклад, через завдання, які потребують використання лише платних ШІ-інструментів.

Відповідальність [6, с. 5–8]: студент несе відповідальність за етичне та критичне використання ШІ. Це означає необхідність дотримання чітких вказівок щодо використання ШІ, узгоджуючи його з очікуваними результатами навчання. Ключовою відповідальністю є критична оцінка: студент повинен ставити під сумнів та аналізувати результати, згенеровані ШІ. Студент також несе відповідальність за власну роботу, а використання ШІ не звільняє від плагіату. Він має правильного атрибутувати авторство матеріалів та використані промпти, а також декларувати інструменти, використані в роботі.

Стратегія Технічного університету Мюнхена «TUM AI Strategy»

Дозволи [7, с. 2]: студентам дозволено активно використовувати генеративний ШІ в навчанні та самонавчанні. Акцент робиться на необхідності інтегрувати ШІ в освітній процес, аби здобувачі могли навчитися ефективно та відповідально його використовувати. Університет сприяє доступу студентів до різних ШІ-інструментів. Дозволяється навіть використовувати ШІ на іспитах, якщо це, відповідає навчальній програмі, а умови є рівними для всіх. Рішення щодо використання ШІ на екзаменах приймає викладач [7, с. 12].

Заборони [7, с. 2]: стратегія наголошує на відповідальному використанні ШІ та необхідності дотримання принципів для забезпечення продуманої, ефективної та справедливої його реалізації. Це означає, що будь-яке використання ШІ студентами, яке суперечить етичним нормам університету, принципам АД (наприклад, плагіат, фальсифікація), є забороненим. Заборонено також копіювати результати з ШІ без авторського доопрацювання, рефлексії та креативного переосмислення. Не дозволено використовувати інструменти ШІ, які не від-

повідають стандартам прозорості, етики чи порушують конфіденційність або безпеку даних.

Відповідальність [7, с. 2]: студенти несуть відповідальність за будь-які порушення, пов'язані з використанням ШІ, що суперечать чинному законодавству або внутрішнім правилам університету. Порушення принципів прозорості та наукової етики у використанні ШІ може розглядатись як порушення АД. В контексті наукової діяльності авторам рекомендується декларувати використання інструментів ШІ у своїх дослідженнях. Конкретні дисциплінарні процедури в документі не описуються, натомість встановлюються загальні межі особистої відповідальності.

Політика Віденського університету «AI in studies and teaching Uni Wien»

Дозволи [8]: можливість використання інструментів ШІ залежить від конкретного курсу, оскільки лише викладачі приймають рішення щодо допустимості їх застосування. Університет надає студентам безоплатний доступ до Microsoft 365, що включає Copilot, для виконання різних навчальних завдань, при цьому дані захищені «Enterprise Data Protection». Студентам рекомендується перевіряти описи курсів у системі *u:find* або звертатися до викладачів за роз'ясненнями, якщо інформація відсутня.

Заборони [8]: несанкціоноване використання інструментів ШІ вважається шахрайством. Студентам забороняється вводити особисті дані (свої чи інших осіб) в інструменти ШІ. Важливо пам'ятати, що інструменти ШІ не є авторами чи джерелами наукової істини, що передбачає заборону видавати їх за такі.

Відповідальність [8]: студенти несуть відповідальність за використання ШІ у кожному конкретному курсі, звертаючись до описів у *u:find* або безпосередньо до викладачів. Студенти зобов'язані ретельно перевіряти точність результатів, отриманих від ШІ. Критично важливо чітко вказувати, які частини роботи є власною розробкою студента, а де використовувався ШІ. Несанкціоноване використання ШІ може мати наслідки дисциплінарного характеру, наприклад, впливати на оцінювання.

Політика Оксфордського університету «Use of generative AI tools to support learning»

Дозволи [9]: студентам дозволено використовувати ШІ для підготовки до лекцій, роботи з новими або складними темами, організації нотаток, покращення мовних навичок, розвитку навичок кодування. Також здобувачам пропонується низка прикладів коректного формулювання промптів задля ефективної взаємодії зі ШІ.

Заборони [9]: несанкціоноване використання ШІ підпадає під правила плагіату та може призвести до академічних стягнень у підсумкових оцінюваннях. Не рекомендується використовувати ШІ для математичних розрахунків, а також ділитися конфіденційними особистими даними.

Відповідальність [9]: етичне використання інструментів ШІ для підтримки навчання є першочерговим в контексті дотримання стандартів АД. Наголошується

на необхідності перехресної перевірки згенерованих ШІ даних. Якщо використання генеративного ШІ під час підготовки роботи до іспиту було дозволено кафедрою, факультетом або програмою, треба чітко вказати, як саме його було використано.

Політика Швейцарської вищої технічної школи Цюриха «Generative AI in Teaching and Learning»

Дозволи [10, с. 1]: університет заохочує студентів вивчати та досліджувати потенціал ШІ для розвитку креативності, генерації ідей, персоналізованого навчання або навіть коучингу, при цьому залишаючись критичними до його результатів, враховуючи обмеження, етичні наслідки та потенційні упередження. Хоч сам документ має всього дві сторінки тексту з дуже узагальненою інформацією, розділ на сайті, присвячений інтеграції ШІ в освітній процес, містить конкретні рекомендації щодо використання певних сервісів (Microsoft Copilot, Google Gemini, Google NotebookLM тощо), промптингу, популяризує освітні заходи, покликані навчити викладачів і здобувачів коректно та відповідально використовувати генеративний ШІ.

Заборони [10, с. 1–2]: студентам забороняється розголошувати захищену авторським правом, приватну або конфіденційну інформацію. Порушення, як-от використання несанкціонованих засобів або приховування їх застосування, є предметом дисциплінарних заходів.

Відповідальність [10, с. 1]: здобувач несе відповідальність за зміст поданої роботи. Питання щодо застосування ШІ та декларування використаних інструментів мають погоджуватися з викладачем. Студенти зобов'язані перевіряти контент, згенерований ШІ, на плагіат та достовірність. ШІ може допомагати в навчанні, але не замінювати роботу здобувача.

Політика використання штучного інтелекту для академічної діяльності в КПШ ім. Ігоря Сікорського

Дозволи [11, с. 4–6]: студентам дозволено використовувати ШІ як допоміжний інструмент для розвитку навичок письма, вдосконалення стилю висловлювання та розширення лексичного запасу; створення мультимедійних матеріалів, ігрових сценаріїв; автоматизованої перевірки текстів; аналізу великих обсягів даних у власних дослідженнях; генерування та обговорення ідей тощо.

Заборони [11, с. 7–8]: студентам заборонено видавати згенерований ШІ контент за власну роботу (вважається плагіатом), створювати фальшиві наукові дані за допомогою ШІ, використовувати ШІ для переписування опублікованих раніше робіт і подання їх як нових. Не рекомендується також надавати ШІ особисту або конфіденційну інформацію. Наголошується на тому, що не варто надмірно покладатися на ШІ, уникаючи власної участі у створенні контенту.

Відповідальність [11, с. 8]: порушення описаних вище заборон вважається порушенням принципів АД. Сюди уналежнюється зокрема плагіат, фабрикація даних, повторне опрацювання власної роботи без нових наукових результатів з метою подальшої публікації тощо. Використання ШІ передбачає визнання і фіксацію фактів його використання.

Політика використання штучного інтелекту в Дніпровському національному університеті імені Олеся Гончара»

Дозволи [12, с. 7–8]: використання ШІ допускається в освітньому процесі, якщо це етично й відповідально. ШІ використовується для: персоналізованого навчання; створення адаптивних систем, інтелектуальних асистентів; автоматизації оцінювання, аналітики; підтримки інклюзивної освіти; організації досліджень, стартапів.

Заборони [12, с. 10–11]: документ загалом орієнтований на імплементацію та інтеграцію ШІ, а не на заборони, тому вони прямо не перераховані. Разом з тим не допускається будь-яке використання ШІ, що порушує принципи АД.

Відповідальність [12, с. 10–11]: конкретні види відповідальності (в цьому документі не деталізовані). Натомість дисциплінарні заходи в разі недобросовісного використання ШІ визначаються згідно з «Положенням про запобігання та виявлення фактів порушення академічної доброчесності у ДНУ».

Політика використання штучного інтелекту в академічній діяльності ХНЕУ ім. С. Кузнеця

Дозволи [13, с. 3–4]: використання ШІ допускається для організації самостійного навчання, розвитку комунікативних навичок, вдосконалення стилю висловлювання та розширення лексичного запасу, проведення дискусій, для створення мультимедійних матеріалів, аналізу великих обсягів даних у власних дослідженнях тощо.

Заборони [13, с. 4–5]: студентам заборонено видавати згенерований ШІ контент за свою власну роботу, використовувати ШІ для несанкціонованого доступу до конфіденційної академічної інформації, безконтрольно покладатися на ШІ, якщо це призводить до створення хибних, неповних або упереджених результатів. Не розкривати використання ШІ у своїх академічних роботах за умови використання.

Відповідальність [13, с. 5–6]: повну відповідальність несе кожен користувач, тобто кожен студент відповідає за достовірність даних та оригінальність роботи, навіть якщо ШІ використовувався. Також здобувачі зобов'язані зазначати, які саме інструменти ШІ були використані у роботах та як це сприяло оптимізації виконання завдання. У протилежному випадку можуть бути застосовані дисциплінарні заходи відповідно до чинного законодавства та внутрішніх нормативних документів. Університет залишає за собою право перевіряти академічні роботи на наявність плагіату та неправомірне використання ШІ.

Загальні політики використання штучного інтелекту в навчанні, викладанні й дослідженнях у Херсонському державному університеті

Дозволи [14, с. 10–11]: студентам дозволено використовувати ШІ для написання програмних кодів, генерування завдань для перевірки власних знань, самопідготовки до форм контролю, генерування тексту для його аналізу, пошуку інформації відповідно до запиту, підготовки засобів візуалізації результатів наукової роботи, для розвитку критичного мислення шляхом

аналізу та порівняння відповідей ІІІ з перевіреними джерелами інформації. Дозволяється генерування ідей, що надалі будуть розвинені здобувачем самостійно, а також для перекладу та вивчення іноземних мов. ІІІ розглядається як інструмент для посилення навичок мислення вищого порядку та сприяння творчості, а не просто для автоматизації завдань, що відповідає сучасним освітнім підходам, орієнтованим на глибинне навчання.

Заборони [14, с. 11–12]: заборонено використовувати ІІІ під час контрольних заходів, для написання есею на задану тематику, для виконання розрахункових завдань, для публікації повідомлень зі згенерованими зображеннями (зокрема, у соціальних мережах), оскільки такі зображення можуть знецінювати реальність та важливість повідомлення, а також можуть сприйматися як вигадана історія. Не рекомендовано використовувати згенерований контент для отримання матеріальної вигоди, оскільки може бути порушено авторське право, а також генерувати тексти та зображення, що знецінюють історичні події, суспільні надбання, людську гідність.

Відповідальність: документ не містить явного детального опису наслідків або дисциплінарних заходів за порушення цих рекомендацій та етичних настанов. Політика ХДУ наголошує на запобіганні (через детальні настанови та рекомендації) та виявленні (детекторами ІІІ), а не на явному окресленні покарання за порушення.

Стратегія використання штучного інтелекту в Національному аерокосмічному університеті «Харківський авіаційний інститут»

Дозволи [15, с. 14–15]: використання ІІІ як допоміжного інструменту в навчанні та дослідженнях, для генерації текстів, у підготовці до іспитів, для покращення комунікації між здобувачами та викладачами.

Заборони [15, с. 14–15]: ІІІ заборонено використовувати для створення текстів, що не відповідають стандартам АД, для автоматичного виконання завдань без докладання інтелектуальних зусиль здобувача. Заборонено використовувати ІІІ для введення в оману щодо авторства чи оригінальності роботи, порушуючи авторські права, видавати згенерований ІІІ контент за власну роботу.

Відповідальність [15, с. 16]: здобувачі відповідальні за дотримання принципів АД при використанні ІІІ в навчальній та дослідницькій діяльності. Вони повинні визнавати та фіксувати факти використання ІІІ. Порушення цих принципів може мати наслідком дисциплінарні санкції, а саме: письмове попередження, перескладання іспитів чи курсів, відрахування з університету.

Аналіз фрагментів політик, які регулюють використання ІІІ здобувачами, свідчить про наявність **низки спільних рис**. Так, універсальний акцент на академічній доброчесності є найбільш помітною спільною рисою. Як європейські, так і українські політики послідовно визначають несанкціоноване використання ІІІ, зокрема представлення згенерованого ІІІ контенту як власної роботи, як форму плагіату або академічної

недоборочесності. Це вказує на глобальний консенсус щодо фундаментальної важливості дотримання АД. Ця спільна етична основа забезпечує міцну базу для міжнародного діалогу, співпраці та потенційного розроблення гармонізованих практик для таких нормативних документів. Усі політики покладають повну відповідальність за кінцевий результат використання ІІІ на здобувачів. Заклик до прозорості у використанні ІІІ є ще однією сильною спільною рисою. ІІІ розглядається як допоміжний інструмент для навчання, який жодним чином не замінює креативність, критичне мислення, власну інтелектуальну діяльність. Університети не просто регулюють правила використання ІІІ, вони починають інтегрувати його у свою освітню філософію, виходячи за межі простої автоматизації. Це свідчить про те, що ІІІ все частіше розглядатиметься не як загроза традиційному навчанню, а як потужний каталізатор для розвитку нових освітніх практик. Останньою спільною рисою є акцентування уваги на конфіденційності даних, що відображає спільне усвідомлення можливих ризиків, пов'язаних зокрема з комерційними моделями ІІІ, які обробляють введені користувачем дані.

Щодо очевидних **відмінностей**, то вони стосуються, насамперед, дисциплінарних санкцій. Більшість європейських політик посилаються на загальні правила запобігання академічному плагіату та не деталізують конкретні наслідки. Натомість українські політики віддають перевагу більш прямому та прозорому визначенню таких заходів, зокрема через посилання на дотичні внутрішні нормативні документи. На цьому фоні виділяється ХАІ, який прямо перераховує конкретні дисциплінарні санкції (письмове попередження, перескладання, відрахування). Ще одна відмінність полягає в інституційному забезпеченні інструментів ІІІ та захисті даних. Деякі європейські університети пропонують безоплатний доступ до перевірених ІІІ-середовищ. Такий рівень інституційного забезпечення не є типовим для українського освітнього простору. Європейські університети, керовані GDPR, можуть бути більш проактивними у пропонуванні контрольованих ІІІ-середовищ задля зменшення ризиків. Це також вирішує питання справедливого доступу до інструментів ІІІ. Деякі європейські політики прямо інтегрують ширші етичні міркування у свої заборони, зокрема уникнення упередженості, сприяння справедливості та запобігання нерівності, що свідчить про комплексний підхід до вирішення соціальних наслідків використання ІІІ.

Висновки. Аналіз політик використання генеративного ІІІ в європейських та українських ЗВО показав, що спільним фундаментом є непохитна прихильність до АД, яка проявляється в послідовних заборонах на плагіат та вимогах до прозорості у використанні ІІІ, усвідомлення повної відповідальності з боку здобувачів за результати своєї роботи, а також сприйняття ІІІ як допоміжного інструмента, що має покращувати, а не замінювати критичне й аналітичне мислення, креативність, сприяти самостійному навчанню тощо.

Проведений аналіз показав, що контраст між «не рекомендовано» та «заборонено» з подальшими чіткими дисциплінарними санкціями ставить перед нами питання: як забезпечити гнучкість в адаптації до технологій, що швидко змінюються, забезпечуючи при цьому чіткі та послідовні механізми їх застосування. Це стосується усіх політик, які значною мірою покладаються на дискрецію викладача. Завдання полягає у розробці політик, які були б достатньо надійними для ефективного вирішення проблеми неправомірного використання ШІ, але при цьому достатньо гнучкими для розвитку можливостей його використання ШІ в освітньому процесі, мінімізуючи неоднозначність для студентів та викладачів. Непоганим варіантом могла б стати практика надання здобувачам централізованого доступу до безпечних, перевірених інструментів ШІ, завдяки чому можна було б краще контролювати конфіденційність персональних даних, забезпечувати рівний і справедливий доступ для всіх студентів та безперешкодно інтегрувати ШІ у свої системи управління освітнім процесом.

До бажаних змін у контексті викладеного вище можемо уналежнити й розробку чітких механізмів прозорості. Це може бути реалізовано, наприклад, через конкретні приклади або шаблони того, як студенти повинні декларувати використання ШІ у своїй роботі. Стандартизовані шляхи репрезентації згенерованого ШІ матеріалу сприятимуть культурі АД, спростять підхід для студентів та дозволять викладачам належним чином оцінювати їхній внесок у роботу. Цьому сприятиме також постійне інформування всіх учасників освітнього процесу щодо актуальних можливостей ШІ, а також інвестиції у професійний розвиток викладачів, оскільки саме їхня роль у регулюванні використання ШІ є вирішальною.

Подальші дослідження у цій галузі можуть зосередитися на кількох ключових напрямках: дослідження фактичного впливу цих політик на поведінку здобувачів, на їхнє розуміння цих політик, аналіз випадків порушення АД та моніторинг якості результатів навчання; вивчення того, як викладачі інтерпретують та впроваджують ключові положення цих політик у свою повсякденну викладацьку діяльність.

Література:

1. Рекомендації щодо відповідального впровадження та використання технологій штучного інтелекту в закладах вищої освіти. 2025. 56 с. *Офіційний вебсайт Міністерства освіти і науки України*. URL: <https://mon.gov.ua/static-objects/mon/sites/1/news/2025/04/24/shi-v-zakladakh-vyshchoi-osvity-24-04-2025.pdf>
2. Щедрина М., Драч І. Рекомендації закладам вищої освіти щодо впровадження штучного інтелекту в освітній процес. *Науковий вісник Вінницької академії безперервної освіти*. Серія «Педагогіка. Психологія». Вінниця: Комунальний заклад вищої освіти «Вінницька академія безперервної освіти», 2024. Вип. 5. С. 203–214.
3. Драч І., Петроє О., Бородієнко О., Регейло І., Базелюк О., Базелюк Н., Слободянюк О. Використання штучного інтелекту у вищій освіті. *International Scientific Journal of Universities and Leadership*. 2023. Вип. 15. С. 66–82.
4. Котун К. Політика безпечного застосування штучного інтелекту в університетах Скандинавських країн // *Кібербезпека в транскордонному співробітництві*. Міжнародна науково-практична конференція Берегове, 15–16 жовтня 2024 р. : тези доп. Берегове, Закарпатський угорський інститут імені Ференца Ракоці II, 2024. С. 146–147.
5. Policy framework and guidelines on GenAI in education. University of Amsterdam. 17 p. *Офіційний вебсайт Університету Амстердама*. URL: https://www.uva.nl/binaries/content/assets/uva/nl/over-de-uva/over-de-uva/beleiden-financien/onderwijs/beleidskader_genai_eng_040625.pdf
6. Informe y Recomendaciones sobre el Uso de IA Generativa. Universidad Complutense de Madrid, 2023. 21 p. *Офіційний вебсайт Мадридського університету Комплутенсе*. URL: <https://ssii.ucm.es/file/informe-general-ia-generativa-uc>
7. TUM KI Strategie. München, 2024. 31 S. *Офіційний вебсайт Технічного університету Мюнхена* URL: <https://mediatum.ub.tum.de/doc/1766631/1766631.pdf>
8. AI in studies and teaching. Universität Wien. *Офіційний вебсайт Віденського університету*. URL: <https://studieren.univie.ac.at/en/studying-exams/ai-in-studies-and-teaching/>
9. Use of generative AI tools to support learning. University of Oxford. *Офіційний вебсайт Оксфордського університету*. URL: <https://www.ox.ac.uk/students/academic/guidance/skills/ai-study>
10. Generative AI in Teaching and Learning. ETH Zürich. *Офіційний вебсайт Швейцарської вищої технічної школи Цюриха*. URL: <https://ethz.ch/en/the-eth-zurich/education/ai-in-education.html>
11. Політика використання штучного інтелекту для академічної діяльності в КПІ ім. Ігоря Сікорського. Київ, 2023. 23 с. *Офіційний вебсайт КПІ ім. Ігоря Сікорського*. URL: https://osvita.kpi.ua/sites/default/files/downloads/polityka-vykorystannia-shtuchnogo-intelektu_2023.pdf
12. Політика використання штучного інтелекту в Дніпровському національному університеті імені Олеся Гончара. Дніпро, 2025. 12 с. *Офіційний вебсайт ДНУ ім. Олеся Гончара*. URL: https://www.dnu.dp.ua/docs/osvitnya/N106_14_04_25_Polityka_Shtuchnyi_intelekt.pdf
13. Політика використання штучного інтелекту в академічній діяльності ХНЕУ ім. С. Кузнеця. Харків, 2025. 6 с. *Офіційний вебсайт ХНЕУ ім. С. Кузнеця*. URL: <https://hneu.edu.ua/content/documents/158/15768/Attaches/polityka-vikoristannya-shi-v-hneu.pdf>
14. Співаковський О. та ін. Загальні політики використання штучного інтелекту в навчанні, викладанні й дослідженнях у Херсонському державному університеті. Івано-Франківськ, 2023. 18 с. *Офіційний вебсайт ХДУ*. URL: <https://www.kspu.edu/FileDownload.ashx?id=00653012-555c-46b2-bb64-05ba9bf26773>
15. Стратегія використання штучного інтелекту в Національному аерокосмічному університеті «Харківський авіаційний інститут». Харків, 2025. 21 с. *Офіційний вебсайт ХАІ*. URL: <https://khai.edu/assets/files/polozhennya/strategiya-shi-s.pdf>

References:

1. Ministerstvo osvity i nauky Ukrainy. (2025). Rekomendatsii shchodo vidpovidalnoho vprovadzhennia ta vykorystannia tekhnologii shchudnoho intelektu v zakladakh vyshchoi osvity [Recommendations for the responsible implementation and use of artificial intelligence technologies in higher education institutions]. Retrieved from <https://mon.gov.ua/static-objects/mon/sites/1/news/2025/04/24/shi-v-zakladakh-vyshchoi-osvity-24-04-2025.pdf> [in Ukrainian]
2. Shchedrina, M., & Drach, I. (2024). Rekomendatsii zakladam vyshchoi osvity shchodo vprovadzhennia shchudnoho intelektu v osvittinii protses [Recommendations for higher education institutions regarding the implementation of artificial intelligence in the educational process]. *Naukovyi visnyk Vinnytskoi akademii bezpererвної osvity. Seriya «Pedagogika. Psykholohiia»*, 5, 203–214. DOI: <https://doi.org/10.32782/academ-ped.psyh-2024-1.30> [in Ukrainian]
3. Drach, I., Petroie, O., Borodienko, O., Reheilo, I., Bazeliuk, O., Bazeliuk, N., & Slobodyaniuk, O. (2023). Vykorystannia shchudnoho intelektu u vyshchii osviti [The use of artificial intelligence in higher education]. *International Scientific Journal of Universities and Leadership*, 15, 66–82. DOI: <https://doi.org/10.31874/2520-6702-2023-15-66-82> [in Ukrainian]
4. Kotun, K. (2024). Polityka bezpechnoho zastosuvannia shchudnoho intelektu v universytetakh Skandynavskykh krain [Policy of safe use of artificial intelligence in universities of Scandinavian countries]. *Kiberbezpeka v transkordonnomu spivrobitnytstvi [Cybersecurity in cross-border cooperation]: Proceedings of the International Scientific and Practical Conference* (pp. 146–147). Retrieved from <https://dspace.kmf.uz.ua/jspui/handle/123456789/4812> [in Ukrainian]
5. University of Amsterdam. (2025). Policy framework and guidelines on GenAI in education. Retrieved from https://www.uva.nl/binaries/content/assets/uva/nl/over-de-uva/over-de-uva/beleid-en-financien/onderwijs/beleidskader_genai_eng_040625.pdf
6. Universidad Complutense de Madrid. (2023). Informe y Recomendaciones sobre el Uso de IA Generativa [Report and recommendations on the use of generative AI]. Retrieved from <https://ssii.ucm.es/file/informe-general-ia-generativa-uc>
7. Technische Universität München. (2024). TUM KI Strategie [TUM AI Strategy]. Retrieved from <https://mediatum.ub.tum.de/doc/1766631/1766631.pdf>
8. University of Wien. (n.d.). AI in studies and teaching. Retrieved from <https://studieren.univie.ac.at/en/studying-exams/ai-in-studies-and-teaching/>
9. University of Oxford. (n.d.). Use of generative AI tools to support learning. Retrieved from <https://www.ox.ac.uk/students/academic/guidance/skills/ai-study>
10. ETH Zürich. (n.d.). Generative AI in Teaching and Learning. Retrieved from <https://ethz.ch/en/the-eth-zurich/education/ai-in-education.html>
11. Igor Sikorsky KPI. (2023). Polityka vykorystannia shchudnoho intelektu dlia akademichnoi diialnosti v KPI im. Ihoria Sikorskoho [Policy for the use of artificial intelligence for academic activities at Igor Sikorsky KPI]. Retrieved from https://osvita.kpi.ua/sites/default/files/downloads/polityka-vykorystannia-shtuchnogo-intelektu_2023.pdf [in Ukrainian]
12. Oles Honchar Dnipro National University. (2025). Polityka vykorystannia shchudnoho intelektu v Dniprovskomu natsionalnomu universyteti imeni Olesia Honchara [Policy for the use of artificial intelligence at Oles Honchar Dnipro National University]. Retrieved from https://www.dnu.dp.ua/docs/osvitnya/N106_14_04_25_Polityka_Shtuchnyi_intelekt.pdf [in Ukrainian]
13. Simon Kuznets Kharkiv National University of Economics. (2025). Polityka vykorystannia shchudnoho intelektu v akademichnii diialnosti KhNEU im. S. Kuznetsia [Policy for the use of artificial intelligence in the academic activities of KhNEU named after S. Kuznets]. Retrieved from <https://hneu.edu.ua/content/documents/158/15768/Attaches/polityka-vikorystannia-shi-v-hneu.pdf> [in Ukrainian]
14. Spiakovskiy, O., et al. (2023). Zahalni polityky vykorystannia shchudnoho intelektu v navchanni, vykladanni y doslidzhenniakh u Khersonskomu derzhavnomu universyteti [General policies for the use of artificial intelligence in teaching, learning and research at Kherson State University]. *Kherson State University*. Retrieved from <https://www.kspu.edu/FileDownload.ashx?id=00653012-555c-46b2-bb64-05ba9bf26773> [in Ukrainian]
15. Kharkiv Aviation Institute. (2025). Stratehiia vykorystannia shchudnoho intelektu v Natsionalnomu aerokosmichnomu universyteti «Kharkivskiy aviatsiinyi instytut» [Strategy for the use of artificial intelligence at the National Aerospace University “Kharkiv Aviation Institute”]. Retrieved from <https://khai.edu/assets/files/polozhennya/strategiya-shi-s.pdf> [in Ukrainian]

Дата першого надходження рукопису до видання: 21.08.2025

Дата прийнятого до друку рукопису після рецензування: 23.09.2025

Дата публікації: 03.11.2025